

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

SAVOD O‘RGATISH DAVRIDA YOZUV MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Haydarova Feruza Haydar qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta’lim tarbiya nazariyasi va metodikasi 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: Bazarov Sobirjon Bektoshevich

Annotatsiya. Ushbu maqolada savod o‘rgatish davrida yozuv malakasini shakllantirishning nazariy asoslari sun’iy intellekt bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Yozuv malakasi o‘quvchining grafik belgilarni to‘g‘ri ifodalashi, harf elementlarini aniq chizishi, so‘z va gaplarni imlo qoidalariga muvofiq yozishi hamda yozma nutqni izchil shakllantira olishini o‘z ichiga oladi. Maqolada yozuv malakasining psixologik, pedagogik va didaktik asoslari, savod o‘rgatish bosqichlari, husnixat, imlo va nutqiy rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik yoritiladi. Sun’iy intellekt yozuv xatolarini aniqlash, individual mashqlar yaratish va o‘quvchining rivojlanish dinamikasini kuzatishda yordamchi vosita sifatida tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: savod o‘rgatish, yozuv malakasi, husnixat, imlo, boshlang‘ich ta’lim, yozma nutq, grafomotor ko‘nikma, sun’iy intellekt, individual yondashuv, didaktika.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF FORMING WRITING SKILLS DURING THE LITERACY TEACHING PERIOD

Haydarova Feruza Haydar qizi

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing, 1st year

Scientific supervisor: Bazarov Sobirjon Bektoshevich

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of forming writing skills during the literacy teaching period in connection with artificial intelligence. Writing skills include the pupil’s ability to correctly represent graphic symbols, accurately write letter elements, write words and sentences in accordance with spelling rules, and gradually develop coherent written speech. The article highlights the psychological, pedagogical, and didactic foundations of writing skills, the stages of literacy teaching, and the interrelationship between handwriting, spelling, and speech development. Artificial intelligence is analyzed as an auxiliary tool for identifying writing errors, creating individualized exercises, and monitoring the dynamics of pupils’ development.

Keywords: literacy teaching, writing skills, handwriting, spelling, primary education, written speech, graphomotor skill, artificial intelligence, individual approach, didactics.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ ПИСЬМА В ПЕРИОД ОБУЧЕНИЯ ГРАМОТЕ

Хайдарова Феруза Хайдар кизи

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

«Теория и методика образования и воспитания»

Научный руководитель: Базаров Собиржон Бектошевич

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы формирования навыков письма в период обучения грамоте во взаимосвязи с искусственным интеллектом. Навыки письма включают способность учащегося правильно передавать графические знаки, точно писать элементы букв, записывать слова и предложения в соответствии с правилами орфографии, а также последовательно формировать связную письменную речь. В статье освещаются психологические, педагогические и дидактические основы навыков письма, этапы обучения грамоте, а также взаимосвязь между каллиграфией, орфографией и речевым развитием.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Искусственный интеллект рассматривается как вспомогательное средство для выявления письменных ошибок, создания индивидуальных упражнений и отслеживания динамики развития учащегося.

Ключевые слова: обучение грамоте, навыки письма, каллиграфия, орфография, начальное образование, письменная речь, графомоторный навык, искусственный интеллект, индивидуальный подход, дидактика.

Kirish

Savod o‘rgatish davri boshlang‘ich ta‘limning eng mas‘uliyatli bosqichidir. Aynan shu davrda o‘quvchi harf va tovush o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglaydi, o‘qish va yozishning asosiy mexanizmlarini o‘zlashtiradi. Yozuv malakasi esa bu jarayonning markaziy komponentlaridan biri hisoblanadi. Chunki yozish nafaqat grafik harakat, balki tafakkur, nutq va idrokning uyg‘un faoliyatidir.

Ko‘pincha yozuv malakasi faqat chiroyli yozish yoki harflarni to‘g‘ri chizish bilan bog‘lab tushuniladi. Aslida esa bu ancha murakkab jarayon bo‘lib, unda grafomotor ko‘nikmalar, fonematik eshitish, ko‘rish xotirasi, diqqat, tafakkur va nutqiy faoliyat birgalikda ishlaydi. Agar o‘quvchi harfni tanisa-yu, uni yozishda qiynalsa yoki yozayotgan so‘zini tovush tarkibiga ajrata olmasa, yozuv malakasi to‘liq shakllanmagan bo‘ladi.

Zamonaviy ta‘lim sharoitida yozuv malakasini shakllantirishga yondashuv ham o‘zgarib bormoqda. Endilikda o‘quvchidan faqat harfni chiroyli yozish emas, balki yozma nutq orqali fikrini ifodalash, matn tuzish va imlo qoidalarini ongli qo‘llash talab etiladi. Shu jarayonda sun‘iy intellekt texnologiyalari ham yordamchi vosita sifatida kirib kelmoqda. AI yozuvdagi xatolarni aniqlash, mashqlarni individuallashtirish va o‘quvchining rivojlanish trayektoriyasini kuzatishda foydali bo‘lishi mumkin. Biroq u o‘quvchi o‘rniga yozmasligi, balki yozishni o‘rgatishga xizmat qilishi kerak.

Metodologiya

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Maqola nazariy-tahliliy yondashuv asosida yozildi. Tadqiqotda savod o‘rgatish davrida yozuv malakasini shakllantirishning psixologik, pedagogik va metodik asoslari o‘rganildi.

Tahlilda yozuv malakasi quyidagi tarkibiy qismlar asosida ko‘rib chiqildi: grafomotor ko‘nikma (harf elementlarini chizish), fonetik tahlil (tovushlarni ajratish), imlo ko‘nikmasi (so‘zlarni to‘g‘ri yozish), vizual idrok (harflarni tanish va eslab qolish), diqqat va muvofiqlashtirish (qo‘l-harakatni boshqarish). Sun‘iy intellekt esa ushbu komponentlarni rivojlantirishga yordam beruvchi texnologik vosita sifatida baholandi.

Natijalar

Tahlil natijalari yozuv malakasini shakllantirish murakkab, ko‘p bosqichli jarayon ekanini ko‘rsatadi.

Birinchidan, yozuv malakasi grafomotor tayyorgarlikdan boshlanadi. O‘quvchi yozishga kirishishdan oldin qo‘l harakatlarini boshqarish, chiziqlar, yoylar, elementlar chizish, qalamni to‘g‘ri ushlar kabi ko‘nikmalarni egallashi kerak. Bu bosqich e‘tibordan chetda qolsa, keyingi yozuv jarayonida muammolar paydo bo‘ladi.

Ikkinchidan, harf elementlarini o‘zlashtirish muhim bosqich hisoblanadi. O‘quvchi harfni faqat shakl sifatida emas, balki elementlar yig‘indisi sifatida tushunishi kerak. Bu yozuvni tez va aniq bajarishga yordam beradi.

Uchinchidan, tovush-harf bog‘liqligini anglash yozuv malakasining asosini tashkil etadi. O‘quvchi eshitgan tovushni harf bilan ifodalay olishi kerak. Bu jarayonda fonematik eshitish va tahlil qilish qobiliyati muhim rol o‘ynaydi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

To‘rtinchidan, imlo ko‘nikmalari bosqichma-bosqich shakllanadi. O‘quvchi avval oddiy so‘zlarni, keyin murakkab tuzilishga ega so‘zlarni yozishni o‘rganadi. Bu jarayonda ko‘chirib yozish, diktant, izohli yozuv va mustaqil yozuv mashqlari muhim o‘rin tutadi.

Beshinchidan, yozma nutq shakllanishi yozuv malakasining yuqori bosqichi hisoblanadi. O‘quvchi so‘z va gaplarni yozishdan matn yaratishga o‘tadi. Bu bosqichda fikrni izchil ifodalash, gaplar o‘rtasidagi bog‘liqlikni saqlash va nutq madaniyati rivojlanadi.

Sun‘iy intellekt bu jarayonda yordamchi rol o‘ynashi mumkin. Masalan, AI o‘quvchining yozuvdagi xatolarini tahlil qilib, qaysi harflarda yoki qoidalarda muammo borligini ko‘rsatadi. Shuningdek, individual mashqlar yaratib, o‘quvchining zaif tomonlarini mustahkamlashga yordam beradi.

Muhokama

Yozuv malakasini shakllantirishda eng katta xato — uni faqat mexanik mashq sifatida ko‘rishdir. Agar o‘quvchi faqat ko‘chirib yozsa, lekin nima yozayotganini anglamasa, bu haqiqiy savod emas. Yozuv ongli faoliyat bo‘lishi kerak. O‘quvchi yozayotgan so‘zini tushunishi, tovush tarkibini ajrata olishi va imlo qoidalarini anglab qo‘llashi zarur.

Sun‘iy intellektdan foydalanishda ham ehtiyotkorlik zarur. Agar o‘quvchi yozganini avtomatik tekshiruvchi vositaga darhol topshirsa, u mustaqil tekshirish ko‘nikmasini rivojlantirmaydi. To‘g‘ri yondashuv shuki: o‘quvchi avval o‘zi yozadi, keyin o‘zi tekshiradi, undan so‘ng AI yordamida xatolarini aniqlaydi va tahlil qiladi.

Yozuv malakasini baholashda ham faqat chiroyli yozuvga e‘tibor qaratish yetarli emas. Harflarning aniqligi, yozuv tezligi, imlo to‘g‘riligi, matnning mantiqiyligi va o‘quvchining mustaqil yozish qobiliyati ham hisobga olinishi kerak.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Xulosa

Savod o‘rgatish davrida yozuv malakasini shakllantirish boshlang‘ich ta’limning asosiy vazifalaridan biridir. Bu jarayon grafomotor ko‘nikmalar, fonetik tahlil, imlo qoidalari va yozma nutq rivoji bilan chambarchas bog‘liq.

Sun‘iy intellekt yozuv malakasini rivojlantirishda samarali yordamchi vosita bo‘lishi mumkin, ammo u o‘quvchi o‘rniga yozmasligi, balki yozishni o‘rgatishga xizmat qilishi kerak. Eng muhim jihat — yozuvni mexanik emas, ongli faoliyat sifatida tashkil etishdir. Demak, yozuv malakasini shakllantirishda an’anaviy metodlar va zamonaviy texnologiyalar uyg‘unligi o‘quvchining savodxon, fikrlovchi va mustaqil yozuvchi shaxs sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent.
3. G‘ulomov A., Qodirov M. Ona tili o‘qitish metodikasi. Toshkent.
4. Qosimova K. Savod o‘rgatish metodikasi. Toshkent.
5. Yo‘ldoshev J. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent